

Н. О. Машевська

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Л. Ф. Соловійова

Вживання аксіологічної лексики в текстах художнього стилю

Аксіологія – одна з фундаментальних проблем гуманітарного і соціально-наукового пізнання, оскільки аналіз цінностей входить як аксіологічний компонент не тільки у філософські, але й соціологічні, психологічні, етнологічні та інші концепти [1: 8].

Вивченню оцінної лексики присвячені праці Є. М. Вольф, Н. Д. Арутюнової, В. М. Телії, Ю. Д. Апресяна, Й. А. Стерніна, Т. В. Матвєєвої та інших лінгвістів.

Прослідкувати вживання аксіологічної лексики ми можемо в текстах художнього стилю, тобто в стилі художньої літератури, в якому найяскравіше виявляється лексичне багатство мови. Для цього стилю характерне вживання слів у прямому й переносному значенні, використання лексичних, синтаксичних фразеологічних засобів виразності, широкий вияв авторської індивідуальності.

У художніх творах аксіологічна лексика належить до пропозиціонального ядра тексту, виконуючи не тільки функцію повідомлення, але й текстоутворюючу функцію, а також функцію емоційного впливу на читача [2].

Особливо важливою є роль аксіологічної лексики в описах портрета і пейзажу. Для таких описів характерними є сенсорно-смакові, психологічні (емоційні), естетичні та етичні оцінки, що виражаються в переважній кількості випадків прикметниками [2].

Наприклад:

"...A cold rain began to fall, and the blurred street-lamps looked ghastly in the dripping mist..." [3: 243].

Даним прикладом автор показує пригнічену атмосферу, в якій перебував герой. Він переносить нас у вир подій, а читач автоматично переймає настрій головного героя.

У творах драматургії, що мають діалогічну форму, адресат (прямий і непрямий) як об'єкт оцінки, навпаки, характеризується головним чином предикативами оцінки з наступною мотивацією, причому значне місце серед них займають okazionalizmi. Одним із дійових емоційно-експресивних засобів драматургії виступають релятиви оцінки – кліше з позитивною або негативною аксіологічною конотацією.

Високий процент аксіологічної лексики простежується у ремарках драматургів. Такі ремарки, стислі або докладні, слугують розкриттю образів діючих осіб, формуванню їх оцінки глядачем/читачем [2].

Наприклад:

"...He was an extremely clever young man, though he had no real appreciation of the visible arts, and whatever little sense of the beauty of poetry he possessed he had gained entirely from Dorian..." [3: 219].

В даному фрагменті за допомогою аксіологічної лексики автор показав, що цей чоловік як на свої роки був надто розумний, також він не був добре обізнаний у мистецтві. Автор розкриває образ даного персонажу, цим самим формує відповідну оцінку в читача про нього, змушуючи побачити його своїми очима.

Отже, як бачимо, аксіологічна лексика має великий вплив на думку читача. Вона допомагає авторові створити відповідний настрій, а також атмосферу в якій відбуваються події.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонченко Т. М. Функціональні чинники аксіологічної еволюції американізмів // Проблеми семантики слова, речення та тексту. 36 наук. статей. Вип. 3 / Відп. ред. Н. М. Корбозерова / Т. М. Антонченко – К: КДЛУ. – 2000. – С. 7-9.

2. Соловйова Л. Ф. Атрибути оценки в современной английской разговорной речи // Функціональна семантика слов'янських та германських мов: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції / Житомир, 18-19 травня, 1995 / Л. Ф. Соловйова – Житомир, ЖДПІ, 1995. – С. 185-186.

3. Уайльд Оскар. The Picture of Dorian Gray = Портрет Дориана Грея / О. Уайльд – К.: Знання, 2006. – 293 с.